

Tijding

 izb
passie voor missie

Bekering

'Heer bekeer me, maar vandaag nog niet.' Het gebed van Augustinus illustreert dat 'bekering' in alle tijden een negatief imago heeft gehad. Want ja, daarna is het uit met de pret. Wat mag je daarna eigenlijk nog?

In onze cultuur vergt het begrip 'bekering' veel uitleg. We zijn immers geneigd vooral te spreken en te denken in termen van zelfontplooiing: je deugt, het gaat erom dat jij je ontwikkelt, dat je eruit haalt wat erin zit. Bekering 'matcht' niet met dat mensbeeld. Ongemerkt verdwijnt het ook zomaar uit ons christelijk vocabulaire.

Als dat zo is, hebben we ons te bekeren :-). Want we mogen dat kernwoord beslist niet kwijtraken. Bekering is noodzaak, vooral voor de mens die het aangaat. Zonder bekering tot God, raak je steeds verder bij Hem vandaan tot daar waar er geen leven meer is. Bekering doet juist hêrleven.

Ook voor de omgeving hebben bekeringsverhalen een kracht ten goede. Ze brengen de

werkelijkheid van God heel dichtbij. Je voelt dat het een wonder is dat het gebeurt; en dat degene die zich bekeert, werkelijk thuiskomt. Daarom hangt er een eigensoortige vreugde omheen. Die voel je wanneer je hoort dat in een pioniersplek' of via een Alphacursus iemand 'uit het niets' tot God komt. Of als een gemeentelid dat een tijd op het punt van afhaken heeft gestaan, wordt aangeraakt en zich bekeert. Zulke verhalen zijn bronnen van een intense vreugde. Ieder die het hoort, ademt ervan op. Die verhalen moeten we delen, van anderen, van onszelf.

Een voorganger in het Gelderse Hall, Jolanda Aantjes, deelde in dit verband een aansporend verhaal. In deze plaats is het al jaren geleden dat er iemand gedoopt werd of belijdenis deed. In het dagelijkse gebed spreekt ze haar verlangen uit dat er in 2023 in Hall weer iemand belijdenis aflegt of wordt gedoopt. En ze spoort anderen mee te doen. Je kunt meebidden voor Hall en natuurlijk ook andere plaatsen en namen invullen.

*Ds. Sjaak van den Berg,
directeur IZB*

'Elke vlek is een cadeautje'

Creatief met de Bijbel

Je zou het een hippe vorm van kalligrafie kunnen noemen. Handletteren. Uitstekend toe te passen op... Bijbelteksten. In Hilversum organiseert de Grote Kerk samen met pioniersplek 'Vitamine G' workshops rond bijbelletteren ('Bible journaling'), de overtreffende trap van handletteren. Meisjes staan te popelen om creatief aan de slag te gaan met Gods Woord.

Maria den Toom is het kunstzinnige brein en een drijvende kracht achter bijbelletteren en stelt haar riante woning beschikbaar voor de workshops. Op een oktoberavond schuiven we aan bij de Bible Journaling Tienerclub. Maria heeft de deur nog niet geopend of je weet: die is als kind in een ketel met enthousiasme gevallen. Een lieflijke geur vervult de ruimte. 'Een bijbelse geur', preciseert Maria. 'Een mix van nardus, wierook en kaneel.'

Scheppingsverhaal

De grote knutseltafel in de woonkamer zou niet misstaan in een professioneel handvaardigheidslokaal. Op iedere plek een nieuw schetsboek plus geprint Bijbelgedeelte – vanavond het scheppingsverhaal uit Genesis 1. In het midden zijn de materialen uitgestald: kleuropotloden, stiften, sjablonen, verf. Er schuiven zeven tienermeiden aan, afkomstig uit diverse kerken, van PKN tot evangelisch.

Ze hebben de beginnersworkshop gevolgd en zijn dus in het bezit van een tas met benodigdheden. Elke keer dat ze terug-

komen, krijgen ze er iets bij. Maria koopt de materialen, die worden vergoed door de Protestantse gemeente Hilversum. Voor de deelnemers zijn de workshops gratis. Rianne ten Voorde – die samen met haar man Kaj de pioniersplek runt – heeft Maria destijds benaderd en de financiële opzet geregeld.

'Inhoudsvol én leuk'

Maria is lid van de Grote Kerk (PKN), die een gereformeerde-bondssignatuur heeft. Rianne: 'Dit project is zo'n mooie samenwerking tussen een traditionele kerk en een pioniersplek.'

Het is 'niet per se opgezet voor jongeren die niet naar de kerk gaan, al zijn die natuurlijk welkom. We hopen dat kinderen en tieners zelf nog meer met de Bijbel

'Kinderen zijn niet de toekomst van de kerk, ze zijn de kerk van nu!'

aan de slag gaan en zochten iets geloofs-
verdiepends, inhoudsvol én leuk. En ineens
werd dit idee ons gegeven!

Soms lijkt kerkelijk jongerenwerk te
bestaan uit twee onderdelen: eerst het
serieuze gedeelte, daarna ga je dan iets
leuks doen. Maar hier is dat gewoon één.

We hopen dat het deze meiden helpt in
hun persoonlijke omgang met God.'

Het concept slaat overduidelijk aan.
'Omdat er zoveel belangstelling was
hebben we de groep in tweeën gedeeld:
de kinderen en de tieners. De deelnemers

hebben trouwens zelf bedacht dat ze na
die eerste workshop wel een club wilden
beginnen. Geweldig toch?'

Ook de volwassenen (lees: moeders) zijn
inmiddels aangestoken door het virus dat
Bible journaling heet. Zij kunnen eveneens
een beginnersworkshop volgen. Het is niet
bewust alleen voor meisjes en vrouwen
opgezet, maar blijkbaar werkt het zo.
De jongens worden zeker niet vergeten:
zij hebben, onder leiding van Kaj, hun
Minecraft-club.

Bloemetjes

De meiden zijn intussen ijverig aan het
handletteren. Ze schrijven de naam Jezus
op een vel papier, de één houdt het bij
strak en zakelijk, de ander versiert de
letters uitbundig met bloemetjes, een
derde kleurt er een rood hart doorheen.
De uitdagende opdracht is om 'Jezus' te
koppelen aan Genesis 1. Maria heeft er alle
vertrouwen in dat dat zo meteen, bij de
Bijbelstudie, gaat lukken. Iemands potlood
schiet uit – balen. 'Geefst niks joh!', roept
Maria zonnig. 'Elke druppel, elke vlek is
een cadeautje.'

Ze mogen thuis verder met opdrachtjes. Het handletteren gaat in hun systeem zitten, vertelt Rianne. Toetsblaadjes en Vaderdagcadeautjes zijn er de bewijzen van.

Tijd voor een drinkpauze en de Bijbelstudie. Het gezelschap verruilt de knutseltafel voor een plekje in de comfortabele zithoek, waar een indrukwekkende stapel bijbels in alle soorten en maten klaarligt. Maria adviseert andere vertalingen erbij te pakken. Er wordt doorgepraat over de woorden 'de Geest van God zweefde boven het water'. De Bijbel in Gewone Taal spreekt van een 'hevige wind'. Dat roept vragen op. Gods Geest – dan was God er dus al. Maar een hevige wind? 'Dan is het net alsof God er toen pas bij kwam', zegt een meisje nadenkend. Een ander krijgt het niet bij elkaar. 'Mijn hersenen staan op Error! Error!', verzucht ze theatraal. Er wordt stevig gediscussieerd. 'De eerste dag schiep God het licht, de vierde dag de zon. Wat is het verschil tussen licht en zon?'

'De kerk van nu'

Rianne slaat het tafereel glimlachend gade.

'Kijk ze daar nu zitten. Met een aantal van hen heb ik echt een vertrouwensband opgebouwd. Ik ben ook hún pastor, niet alleen die van hun ouders. Het is belangrijk dat voorgangers en dominees beseffen dat ze ook pastorale zorg dragen voor de niet-volwassenen.'

Er wordt weleens gezegd: de kinderen zijn de toekomst van de kerk. Nee, ze zijn de kerk van nu! Ook kinderen en tieners horen er helemaal bij!

Personalia

Zondag 13 november vond de verbintenis- en intrededienst plaats van missionair predikant **Jeroen Hagendijk**, in de Pelgrimvaderskerk in Rotterdam-Delfshaven. Zijn vrouw Christely groeide op in de stad; de eerste twee jaar van hun huwelijk woonden ze er en waren betrokken bij deze gemeente. Jeroen, die van 2011 tot 2018 theologie studeerde in Amsterdam (PThU/VU), was vicaris in de Rotterdamse Hillegondakerk. In de afgelopen jaren werkte hij als predikant in Willige Langerak.

Nienke de Ronde, die sinds drie jaar lid was van het Focus-team, heeft afscheid genomen. Ze aanvaardde een beroep als (parttime) gemeentepredikant in Pijnacker-Nootdorp. De combinatie van taken viel haar zwaar, vandaar dat ze besloot zich te gaan concentreren op het werk in de gemeente.

Louise den Hoed is begonnen als diaconaal werker in Spangen en Bospolder/Tussendijk. Het bijzondere aan deze benoeming is dat ze zelf in Spangen is opgegroeid. Ze volgde een Alpha-cursus, kwam tot geloof en werd zeven jaar geleden gedoopt; nu is ze er diaconaal werker. Ze heeft al een halve loopbaan in de financiële sector achter de rug, na haar hbo-opleiding tot hypotheekadviseur. Sinds 2018 heeft ze een coachingspraktijk. In de afgelopen jaren heeft ze ervaring opgedaan als missionair werker bij 'Licht delen', een pioniersplek in Den Haag. 'Als mensen tegen me zeggen: "Ik ben niet zo bekend met geloof", geeft dat meteen verbinding; ik ben zelf pas op latere leeftijd met kerk en geloof in aanraking gekomen.'

Dabar gaat lokaal

Dabar wordt gereorganiseerd: het campingrecreatiewerk valt voortaan onder verantwoordelijkheid van de plaatselijke gemeenten. Daarmee verdwijnt Dabar als uitvoerende IZB-afdeling.

‘Ingrijpend’, erkent Agnes van Haaften, hoofd Dabar. ‘Bij veel plaatselijke commissies komt het ook best hard aan, de gevoelens van teleurstelling zijn heel begrijpelijk. Ook voor ons is het pijnlijk.’

De redenen waarom dit besluit moest worden genomen laten echter geen andere keus: het aantal vrijwilligers vertoont al jaren een dalende lijn – een trend die overigens breed in kerk en samenleving te zien is. Daarnaast loopt het aantal deelnemende campings gestaag terug.

Tegelijk biedt de reorganisatie nieuwe kansen, die aansluiten bij het groeiende inzicht dat lokaal draagvlak met betrokken jongeren cruciaal is bij missionair werk. ‘De verantwoordelijkheid voor werving en toerusting komt weer te liggen op de plek waar deze hoort, namelijk bij de plaatselijke

kerken’, aldus Agnes. Zij zal samen met gemeenten werken aan missionaire toerusting van jongvolwassenen. ‘We willen hen blijven helpen om in hun eigen lokale context leesbare brieven van Christus te zijn.’

Een van de vormen is de discipelschaps-training ‘Twenties-four-seven’. Die is begin dit jaar ontwikkeld door de IZB-afdelingen Dabar en Focus, vanuit de gedachte dat een missionair leven niet (alleen) bestaat uit campingevangelisatie of een werk-vakantie op het zendingsveld, maar ‘begint bij alledaags christen-zijn en het leven delen met mensen om je heen, gelovig of niet.’

Een houding waarvoor de basis niet zelden door Dabar is gelegd. Zo vertelt iemand uit een middelgrote stad dat zijn ervaring met het campingwerk een belangrijke factor is geweest bij de keuze voor zijn woonplek. ‘Doordat ik tijdens Dabar in aanraking ben gekomen met mensen aan de rand van de samenleving, heb ik veel meer liefde gekregen voor deze mensen en zien mijn vrouw en ik het als een persoonlijke roeping

om missionair te zijn in dit stadsdeeltje. Zonder Dabar had ik hier nooit zo snel voor gekozen.’

Pop-upcampings

De nieuwste loten aan de Dabar-stam gaan overigens wel door. De pilot die dit jaar is gehouden met zogeheten pop-upcampings, gericht op gezinnen met een smalle beurs, zal worden voortgezet en opgeschaald. ‘Het moet/mag zich als een olievlek over Nederland verspreiden’, aldus een camping-pastor die hierbij actief was. ‘Dit is écht een manier van het uitleven en uitdragen van het Koninkrijk van God.’ Ook ‘Dabar in de stad’, wordt voortgezet. De doelgroep wordt gevormd door kinderen die de hele zomervakantie doorbrengen in hun eigen (sociaal kwetsbare) wijk en eenzame ouderen.

Leesbare brieven van Christus, niet alleen op de camping

In gesprek met Arjen van Wijk, coördinator van Steigers, Bergschenhoek

‘Geloof geeft je leven context’

Een halfuur na de zondagochtenddienst in de dorpskerk van Bergschenhoek begint de **bijeenkomst** van Steigers, een initiatief gericht op twintigers en dertigers. ‘Een laagdrempelige ontmoetingsplek, zowel voor gemeenteleden die op een eigentijdse manier hun geloof willen beleven, als voor randkerkelijken, zoekers en twijfelaars, die vrijblijvend nader willen kennismaken met het geloof’, zegt coördinator/voorganger Arjen van Wijk. ‘We combineren hier de toerusting van IZB-Focus en het missionair-pionierswerk van IZB-Impact.’

Op een tijdstip waarop de meeste mensen zich in het weekend storten, spreken we elkaar in de stationsrestaurant van Rotterdam Centraal. Hij zit op z'n praatstoel, alsof het maandagmorgen is. 'Vergeleken met de gemiddelde Bergschenhoekse kom ik van een andere planeet.' Helder, deze gesprekspartner houdt wel van een gekruide formulering. Als popmuzikant, een van de drijvende krachten achter *The Beautiful Mess*, toerde hij door Europa. Naast zijn parttime baan in de dorpskerk is hij docent godsdienst en muziek op een middelbare school. Muzikant en docent;

beide professies doen een groot beroep op je creativiteit – en precies dat was een pre bij zijn sollicitatie. 'Geloof heeft een kort lijntje met creativiteit. Dat komt ook doordat we God kennen als de Creator, de creatieve Kunstenaar, de Schepper. Als musicus ben je jezelf voortdurend aan het vernieuwen, jezelf opnieuw aan het uitvinden. Die levenshouding maak je je eigen. *Rock and roll* houdt je jong van hart. En als docent kun je je niet permitteren er de kantjes van af te lopen. Dan ben je je gezag snel kwijt.' Hij groeide op in Middelburg, komt dus niet van een dorp. 'Dat moet ik zien vast te houden, want juist daarom ben ik aangenomen. De wrijving die dat soms met zich meebrengt, gaat vast iets moois opleveren.' Nu hij toch in deze versnelling praat, gaat hij nog even door. 'We gebruiken in de christelijke traditie vaak de metafoer van het *lichaam*, om de kerk aan te duiden. Een lichaam moet in beweging blijven, anders wordt het log en vadsig. Dus rammel ik wat aan stoelpoten en schud hier en daar kussens op. Dat voelt ongemakkelijk voor degenen die hun zetel liefst zo comfortabel mogelijk houden.'

Pionieren

Sinds februari is Arjen parttime in dienst. Hij voelt voldoende armslag om samen met een groep jongvolwassenen uit Bergschenhoek initiatieven te ontplooiën en kijkt verwonderd rond. 'Ik ben gefascineerd door de manier waarop een geloofsgemeenschap zichzelf opnieuw uitvindt. Volgens mij is dat oer-gereformeerd: *ecclesia reformata quia semper reformanda*, om het deftig te zeggen. De kerk moet telkens weer hervormd worden. Bergschenhoek is een redelijk welvarend dorp, met hechte familiestructuren, een goed georganiseerd gemeentelven. Dat

we gaan pionieren, letterlijk: op weg gaan zonder precies aan te geven waar we uitkomen, vinden mensen soms lastig. Voor mij is het een definitie van geloven. “Ik heb er wákker van gelegen”, hoorde ik iemand zeggen. Daaruit spreekt voor mij niet alleen zorg, ik hoor er ook veel betrokkenheid in. Tegelijk: ik ben er voor aangenomen om dingen in beweging te brengen.’

Uitdaging

Bij de eerste bijeenkomst van Steigers

waren er een kleine 150 bezoekers. ‘Na afloop sprak ik mensen die blij waren met het initiatief, “we stonden op het punt om af te haken bij de kerk”. Dus zo urgent is het, ja. En ik vermoed dat dit niet alleen voor Bergschenhoek geldt. Als zinzoekers zich (weer) welkom voelen in de kerk, wordt de stap naar God kleiner.’ De formule is eenvoudig: een half uur koffiedrinken vooraf, dan een bijeenkomst die meer wegheeft van een ‘proeftuin’ dan van een liturgie, alles bij elkaar een uur.

Daarna is er opnieuw gelegenheid voor ontmoeting. ‘Dat is toch het kernwoord van Steigers; net zo belangrijk als al het andere dat we doen.’ In een visiedocument dat Arjen schreef voor het project citeert hij promovenda Annemiek de Jong met instemming: ‘Een van de grootste uitdagingen voor pioniers is de waardering voor gewone menselijke relaties, waarbij het niet meteen draait om geloof en bekering.’ Het team ‘wil beginnen met een ruim welkom: er moet plaats zijn

voor mensen die niet geloven en sceptisch zijn (...). Je mag tot andere conclusies komen dan wij. In het Nieuwe Testament werd Jezus gevolgd door een bont gezelschap, onder wie zowel overtuigde tegenstanders als nieuwe gelovigen.'

Kernen

Steigers maakt gebruik van de Focus-bijbelstudieboekjes; de thema's van de samenkomsten zijn daaraan ontleend. 'Geen spectaculair idee, maar het werkt wél.' Er zijn zeven kringen van start gegaan, elk met gemiddeld tien personen. De leeftijdsgrens is fluïde; studenten van 18, 19 mogen ook meedoen, evenals veertigers. 'De meesten zijn twintigers en dertigers. Ik heb

wel een klik met die groep. Velen zitten nog in een fase waarin ze nadenken over waar ze heen willen met hun leven. Dat proces heb ik ook doorgemaakt; ik kan mijn levensgang relateren aan hun zoektocht.

Geloof, een levend geloof, is meer dan het onderschrijven van een set waarheden. Het is: voluit in het leven staan, met alle vragen en twijfels; sluit je ogen niet voor het lijden en het verdriet. Vroeger hadden we een kloppend systeem, met op alle vragen een antwoord, zelfs de details van de details waren helder. Nu kun je het geloof strippen tot op een paar kernen. Geloof geeft mijn leven zin, zeggen mensen vaak. Ik gebruik liever het woord context. Geloof plaatst

mijn leven in een context, in een zinvol verband. Daarin word ik uitgedaagd. 'Jezus volgen' impliceert beweging en een reis.

What would Jesus do? Dat weet je lang niet altijd, was het maar zo simpel. Maar ga op pad, handel in zijn Geest, gebruik je talenten, je verstand. Het woord authentiek is slechts geworden, maar dat zegt wel precies wat het is...'

Hoe Steigers zich zal ontwikkelen, waar ze over een paar jaar 'staan', hij kan er geen peil op trekken. 'Maar we vertrouwen er op dat God met ons meegaat. Als de Heer het huis niet bouwt, zwoegen de bouwers tevergeefs.'

Hans van Groningen – uit het
IZB-ondernemersnetwerk – kijkt
door een Keniaanse bril

**‘Er is veel
meer dan
Nederland’**

**Het is geen straf is om hier een verbou-
wingsperiode te overbruggen, dat geeft
Hans van Groningen ruiterlijk toe. Met
zijn vrouw en een deel van het gezin
woont hij tijdelijk in hun vakantiehuisje
aan de Reeuwijkse plassen. Op deze
stralende oktoberdag heeft hij voor
koffietijd al een stuk hardgelopen en
een duik genomen.**

Hans van Groningen werd in 1971 geboren in Voorburg/Leidschendam. Hij was drie toen het gezin verhuisde naar Kenia, waar zijn ouders werkten voor de GZB. Ze bleven er zes jaar. Na de lagere school deed hij de havo, maar 'school en Hans vormden niet zo'n goede combinatie'. Drie jaar lang werkte hij full time in de tuinbouw, bij een grote potplantenkweker. Toen zei de directeur ('ik vermoed dat mijn vader onder één hoedje met hem had gespeeld') dat hij beter verder kon leren. Hans schreef zich in voor de studie Personeel & Organisatie aan 'de Vijverberg', de tegenwoordige Christelijke Hogeschool Ede (CHE). Hij had nog ruimte voor iets ernaast, begon aan theologie maar stapte over op bedrijfskunde.

Intussen was hij getrouwd met Esther, ze woonden in Gouda.

'Op een goede dag belde mijn oude baas, de potplantenkweker. Of ik de reorganisatie van zijn bedrijf wilde begeleiden. Na een half jaar meldde een collega-kweker zich: hij zou mij ook graag inhuren voor zo'n klus.' Lang verhaal kort: in 1998 ontstond Van Groningen Advies. 'Eerst in de tuinbouw-branchen, later ook binnen de overheid en het onderwijs.'

'Drama voor ouders'

Via zijn broer kwam hij in 2014 in contact met een bestuur van basisscholen in de Achterhoek. 'Ze wilden laten onderzoeken hoe de kinderopvang kon worden geïntegreerd in het onderwijs. Dat was toen nog heel visionair.' Maar er waren tegenkrachten: het overheidsbeleid op het gebied van kinderopvang was op z'n zachtst gezegd nogal vaag. 'Een faillissement van veel kinderopvang-organisaties bleek niet meer

te voorkomen. Zestien locaties failliet, een drama voor ouders. Mijn broer en ik besloten samen het risico te dragen en in de kinderopvang te stappen.' In korte tijd waren ze uit de rode cijfers.

Zijn ervaring in deze markt konden ze in Gouda goed gebruiken. Hans is nu verantwoordelijk voor drie opvanglocaties in Gouda en Doetinchem. 'Het is een leuke branche. Je werkt met mensen, met kinderen. Ik hoop dit de komende jaren te blijven doen.' Zijn consultancy-activiteiten heeft hij stopgezet.

Esther is orthopedagoog en werkt als leidinggevende van een ambulante dienst in het Speciaal Onderwijs. Ondanks de raakvlakken proberen ze zich niet te veel met elkaars werk te bemoeien. Overigens heeft Hans altijd zijn aandeel geleverd in het huishouden en de opvoeding van de vier kinderen. Hij lacht: 'Ik denk dat ik veel meer naar het consultatiebureau ben geweest dan Esther.'

'Een christelijk sausje is makkelijk uitgegoten'

'Nergens geworteld'

Zijn jaren als zendingkind hebben hem gevormd. 'De bril waarmee ik naar de werkelijkheid kijk, is gekleurd door mijn Kenia-ervaring. Ik ben nergens echt helemaal geworteld, met als voordeel dat ik makkelijk ergens kan aarden. Er is veel meer dan Nederland, ik relatieveer de Nederlandse maatschappij, ook de kerk. Veel discussies, bijvoorbeeld over de liturgie, kan ik eigenlijk niet echt meemaken.'

Hans is bij de IZB betrokken geraakt via Kees van Ekris, nu hoofd IZB-Areopagus. 'We leerden elkaar kennen tijdens onze studie theologie, en hebben altijd contact gehouden.' Hij maakt deel uit van een groepje ondernemers die het werk van Areopagus financieel mede mogelijk maken. 'Ik vind dit een heel belangrijke werktak binnen de IZB. Misschien voor de buitenwacht niet zo fancy, maar wel heel wezenlijk!'

Behalve de IZB ondersteunt Van Groningen onder meer YEP Ethiopia, een stichting die het midden- en kleinbedrijf in dit Afrikaanse land helpt bevorderen. Het is duidelijk dat

een deel van zijn hart nog altijd in Afrika ligt. 'Drie jaar geleden heb ik de Kilimanjaro beklommen. Door corona viel alles stil; ik heb de expeditieleider kunnen helpen met het opzetten van een supermarkt. Nu wil-ie uitbreiden en er een soort lodge van maken. Met een bedrag van tien- tot vijftienduizend euro kun je daar giga veel voor elkaar krijgen.'

Suikerfeest

Over de rol van het geloof in zijn werk: 'Deze weken heb ik met alle medewerkers, meer dan veertig, een voortgangsgesprek. Ze weten van mij dat ik christen ben. Juist als ze in omstandigheden zitten die impact hebben op hun leven, merk je dat ze open staan voor een gesprek over God en geloof.'

In het adagium "getuigen, desnoods met woorden" kan Hans zich helemaal vinden. 'Om missionair iets te kunnen betekenen, moet je langere tijd met iemand optrekken, is mijn ervaring. Ik geloof dat het er meer om gaat hoe je in je levenswandel laat zien dat je christen bent, of je nu bij een neutrale of een christelijke organisatie werkt.'

Nieuw boek Wim Dekker

Oproep tot omkeer is de titel van het nieuwe boek van dr. Wim Dekker (Oosterwolde), oud-collega van de IZB. Aan het boek ligt de gedachte ten grondslag dat het vandaag in de kerk te weinig gaat over bekering. Dekker onderzoekt de wortels van het woord in Oude en Nieuwe Testament en keert terug naar bronnen van de gereformeerde traditie (Calvijn en de belijdenisgeschriften) en analyseert recente boeken van David Brooks en Anselm Grün. Wat is het verband tussen de religieuze en psychologische factoren van bekering? En hoe verhouden de religieuze factoren zich tot het bijbelse en kerkelijke spreken? Aparte aandacht is er voor bekering in relatie tot de klimaatcrisis. Het slothoofdstuk is gewijd aan de vraag hoe de oproep tot omkeer vandaag aan de orde kan worden gesteld in missionaire communicatie. Wat hebben we te zeggen wanneer mensen zich bij het woord 'God' weinig kunnen voorstellen?

'Oproep tot omkeer' verschijnt in februari 2023 bij KokBoekencentrum.

Klein en kwetsbaar: pionieren in Tilburg

'We zijn klein en kwetsbaar; we hebben weinig mensen of geld; maar we hebben een groot verlangen.' Zo zou je het pioniersplan van 'Elim' in Tilburg kort kunnen samenvatten. De orthodox-protestantse gemeente heeft op zondagmorgen ternauwernood twintig kerkgangers. Maar juist dát motiveert de initiatiefnemers. 'In de wijk leven velen die Jezus nog niet kennen.'

Tilburg is qua inwonertal (224.000) de zesde stad van ons land. Wie de taartpuntjes van de religieuze kaart van de stad wil uittekenen komt heel ver met de kleurtjes 'katholiek' en 'seculier'; beide kleuren overlappen elkaar ook deels. Protestantenvormen een zeer kleine minderheid.

Dat geldt ook voor de *Theresiawijk*, waar sinds jaar en dag de hervormd-gereformeerde gemeente Elim samenkomt. Tot dusver is

het een orthodox-protestantse enclave, vlakbij het station, zonder noemenswaardige verbinding met de wijkbewoners.

In de wijk wonen veel jonge gezinnen, met relatief hoogopgeleide volwassenen (25-45 jaar); 80 procent van de wijkbewoners zijn autochtone Brabanders, met nauwelijks kerkelijke binding – of überhaupt enige bekendheid met het evangelie. Veel kunstzinnig, creatief volk.

'Toen ik een paar jaar geleden als parttime predikant betrokken raakte bij Elim, heb ik niet kunnen vermoeden dat er nog 's zo'n missionair elan zou opbloeien in deze kleine gemeente', zegt ds. Wolter Stijf, die ook als pionier actief is bij 'CruX' in zijn woonplaats Rosmalen. 'Dat Elim überhaupt nog bestaat, is menselijkerwijs gesproken te danken aan de trouwe inzet van enkele oudgedienden, zeventigers, tachtigers, die de gemeente in de loop van hun leven

hebben zien decimeren.’ Stijf noemt daarbij de betrokkenheid van, onder anderen, een echt paar uit... Sliedrecht.

Veelbewogen

Nico en Meta Leenman kochten 8 jaar geleden een ‘boshuisje’ op een camping in de buurt van Tilburg. ‘Na jaren biddend Gods weg zoeken is het verlangen in ons hart geboren om een kleine gemeente te mogen dienen’, schreven ze aan hun familie- en vriendenkring. Om het andere weekend verbleven ze zo in Brabant om actief mee te leven met de kleine gemeente Elim. En was er doordeweeks een avond, dan waren ze er, vanuit Sliedrecht. ‘In zo’n kleine gemeente geldt: elke extra bezoeker is welkom.’

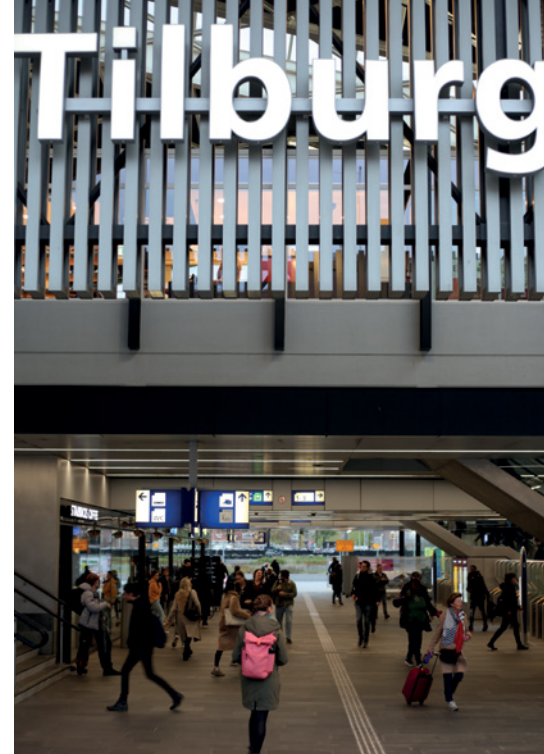
Op een oktoberavond vertellen ze over hun veelbewogen leven; onder andere als gevolg van gezondheidsklachten. Ze kregen drie kinderen, van wie de jongste een ernstige beperking heeft. Nico, inkoper van ijzerwaren, raakte als gevolg van psychische overbelasting 12 jaar buiten het arbeidsproces. ‘Dan kun je iets begrijpen van de man in het evangelie, die al 38 jaar ziek

was. Na zoveel jaar vraagt niemand meer hoe het met je gaat. Je wereld wordt heel klein.’ Toen hij langzaam oprabbelde, werd hij overblijfouder op school en ontdekte hij zijn passie: onderwijs. Na een opleiding SPW vond hij een baan als onderwijsassistent in het praktijkonderwijs. ‘Mijn levenservaring helpt me om in elk mens het talent te zien.’

Zonder Jezus

Hoe kwamen ze in Tilburg verzeild? Als liefhebbers van curiosa struinden Nico en Meta graag op rommelmarkten. Zo deden ze regelmatig plaatsen in Noord-Brabant aan. Meta: ‘Op een wonderlijke manier ontwikkelden we beiden een voorliefde voor Brabant. In het begin nog wat ongericht, maar in gebed zochten we naar Gods weg. Het kon me aangrijpen als ik ergens in Brabant op een bankje zat en al die mensen zag: leven zonder Jezus, hoe zwaar moet dat zijn?’

Ze besloten zich te oriënteren op een protestantse gemeente waar ze – vanuit Sliedrecht – bij betrokken zouden kunnen raken. Na diverse plaatsen te hebben overwogen, kwamen ze via-via Elim op het

spoor. ‘We konden het eerst niet vinden, op een regenachtige morgen. De tomtom liet het afweten. We besloten te voet verder te gaan en passeerden een verweerd gebouwtje. “Laat dit het niet zijn...”, dacht ik nog. Elim stond op het bordje, naast de deur. We keken omhoog en zagen een

regenboog. Toen wisten we dat onze gebeden waren verhoord.'

Ontvangen

Ze sloten zich aan. 'Luisteren, dienen, trouw zijn, daar draait het eigenlijk om', zeggen ze. Nico: 'Het kerkzijn-buiten-de-bible-belt was onverwacht zegenrijk. Als je grote, volle kerken gewend bent, is het even wennen. Elim is klein en kwetsbaar. Je kunt er gemakkelijk aan de zegen van God voorbijzien.' Meta: 'Als je de mensen echt ontmoet en met hen optrekt, zie je hoe waardevol deze geloofsgemeenschap is.

Een deel van het team, v.l.n.r. Wolter Stijf, Cor Coppoolse, Meta en Nico Leenman.

God draait de rollen om. Na de woestijntijd in ons leven was Elim voor ons als een oase. Ik denk dat we er meer ontvangen hebben dan gebracht.'

Als gevolg van haar beperkte gezondheid kan Meta in de herfst en winter niet in het chalet verblijven, vandaar dat ze nu op afstand betrokken zijn. 'Maar zodra de lente aanbreekt, gaan we weer. De ziekte leert je ook relativieren. Niemand is onmisbaar. God draagt zelf zorg voor de voortgang van het werk. De velden zijn wit om te oogsten.'

Ze zagen in de kleine gemeente mensen tot geloof komen. Er melden zich jongeren, die zich aansloten. Onder hen enkele professionele musici. Nico: 'Prachtig dat de nieuwe generatie zich aandient en nu met spirit het missionaire werk oppakt. Boven de preekstoel van Elim staat de bijbeltekst: 'Mijn God zal in al uw behoeften naar zijn rijkdom heerlijk voorzien, in Christus Jezus' (Fil. 4:19). Dat is een preek op zich. En een bemoediging voor het vervolg.'

Terug in Tilburg vertelt ds. Wolter Stijf dat voor de jongeren in de gemeente Elim veel

méér is dan de kerkdienst op zondagmorgen. Een aantal van hen is actief betrokken bij het missionaire werk, waar Nico en Meta een stimulerende rol in hebben vervuld. Op zondagavonden leid ik een jongerengroep. We hebben meegedaan aan een muzikale wandeling door de wijk, georganiseerd door de vrijwilligers van de Stadstuin Theresia. Het is een van de voorbeelden hoe we verbinding willen leggen met wijkbewoners. Om meer zicht te krijgen op de doelgroep zijn de leden van het missionaire pioniers-team de deuren langsgesgaan, met een enquête. De meeste mensen kennen het gebouw en staan welwillend tegenover een nadere kennismaking.

Om Elim geschikt te maken voor het veranderende gebruik, wordt nagedacht over de herinrichting van het interieur. Ook het terrein rond het gebouw kan mogelijk worden omgevormd tot een gezellige ontmoetingsplek. Stijf: 'Gastvrije inloopbijeenkomsten, muzikale ontmoetingen, maaltijden, Alphacursussen – op allerlei manieren willen we beschikbaar zijn voor wijkbewoners, vanuit het geloof dat Jezus Christus rust geeft.'

Podcastserie 'Ware woorden'

Theoloog Kees van Ekris is bezig aan een nieuwe podcastserie, onder de titel 'Ware woorden'. Het is een vervolg op de veelbeluisterde reeks Moderne Profeten. Ditmaal negen afleveringen over de actualiteit van de vraag: 'Wat is waarheid?'

Van Ekris: 'Wat is waarheid? Soms word ik er gek van: is waarheid iets gevaarlijks? Iets voor fanatici? Iets voor jouw eigen bubbel, iets dat jou goed uitkomt? Of is het iets groters, iets dat ons kan tegenspreken, iets dan ons verbindt? En als het evangelie zegt: 'De waarheid zal je vrijmaken', wat betekent dat dan vandaag?'

In elke aflevering staat een bekende figuur uit de christelijke traditie centraal. De lijst omvat een breed palet van mensen van alle tijden en plaatsen: schrijver Henri Nouwen, Leger des Heils-majoor Bosshardt, theoloog Tim Keller, denker Sören Kierkegaard, componist Arvo Pärt, milieu-activist Paul Kingsnorth, priester/auteur Tish Warren en twee martelaressen uit de eerste eeuwen, Perpetua en Felicitas.

Allemaal mensen die iets op het spoor zijn gekomen van waarheid, die kunnen leren hoe je 'in waarheid kunt leven'. In

Eerst dit voor kids III

Nog meer nieuws uit de podcaststudio's van EO en IZB: er is inmiddels een derde reeks Eerst dit voor kids beschikbaar. Kinderboekenschrijfster Anke van der Pol, die ook de eerdere afleveringen verzorgde, gaat in de nieuwe serie in op de

studiogesprekken gaat Kees van Ekris over hen in gesprek met tijdgenoten, onder wie minister Carola Schouten, filosoof/programmamaker Geert Jan Blanken, presentator Ab Nieuwdorp, journalist Frank Mulder en politicus Pieter Omtzigt.

Bijbelverhalen over Mozes en de farao en de uittocht uit Egypte, vertelt ze. 'En we reizen mee met Elia. We luisteren naar wat Jezus zegt en doet en verbazen ons over wat Petrus en Filippus overkomt. Net als in de vorige series zijn de Bijbelverhalen ingebed in een verhaal over een fictief personage, Daan. Hij moet een spreekbeurt houden, maar dat vindt hij helemaal niet fijn. Bovendien gaat iedereen uit zijn klas op vakantie, behalve hij. Tot zijn opa met een goed plan komt. Maar waarop doet zijn vader zo gestrest? En wat verbergt zijn opa?

In deze serie komen voor kinderen herkenbare thema's aan bod: angst, jezelf zijn, keuzes maken, vragen zonder antwoord, verdriet en genezing.'

Download de app in de appstore, of beluister de podcasts via www.eerstedit.nl.

Elke druppel telt

De meest verlamme uitdrukking in onze Nederlandse taal gaat over een druppel en een gloeiende plaat. Het weerhield me er niet van om een initiatief te nemen. Laat me kort schetsen hoe de druppel er in Groningen uitzag; dan komt vanzelf de gloeiende plaat in beeld.

Ruim een jaar geleden kondigde het kabinet aan dat elk huishouden 400 euro compensatie zou krijgen voor de hoge energierekening. Onmiddellijk werden her en der in het land plannen gesmeed om dat geld te herverdelen, zodat het terecht zou komen bij degenen die er het meest om zaten te springen. 'Bestaat er in Groningen al zoiets?' vroeg ik aan de kerkenraad.

Nee. Ik belde Jan Waanders van 'Het Pand'.

'Zet zo'n eenmalige actie wel zoden aan de dijk?' vroegen we ons af. Kunnen we de directe oorzaak van de hoge energierekeningen niet structureler aanpakken? Mensen met de kleinste portemonnee zitten vaak met de hoogste stookkosten, vanwege hun oude, slecht geïsoleerde sociale huurwoningen. Kunnen we hen niet helpen met kleine aanpassingen? Radiatorfolie, ledlampen, tochtstrips, brievenbusborstels, etc. We gingen met het plan de boer op. De gemeente Groningen stelde middelen en menskracht beschikbaar, woningcorporatie Lefier en energie-adviesorganisatie 'GrunnegerPower' sloten zich aan; stichting Present kon vrijwilligers leveren.

Op 16 september gingen we van start met een pilot in de Korrewegwijk. De animo was groot. Al voor we met de klusbus, koffiekar en partytent in de buurt arriveerden, stonden bewoners al op de stoep. 'Ik heb net een nieuwe voorschotnota gekregen, 400 euro per maand. Dat heb ik meteen laten terugdraaien naar 150', vertelde iemand.

‘Hoe moet dat dan als de eindnota komt?’

‘Daar wil ik niet over nadenken.’

Een ander: ‘Ik móet wel stoken, want ik heb reuma...’

De verhalen blijven je bij, als je aan het eind van de dag terugrijdt naar je goedgeïsoleerde nieuwbouwwoning. Hoe is het als je de eindjes amper aan elkaar kunt knopen, omdat je al aan de ondergrens van je besparingen zit?

‘Ach, ik heb al zoveel geldsores. Dan maar weer terug in de schuldsanering.’

Het gevoel van de druppel en de gloeiende plaat is nooit helemaal afwezig. Maar iets doen, is beter dan niets doen. ‘De enigen die aan de actie een goed gevoel overhielden, zijn de vrijwilligers’, schreef een columnist in een lokale krant. Herkenbaar, en toch is het me te cynisch.

Het plan krijgt elders in de stad navolging. De gemeente en de woningbouwcorporatie onderkennen het probleem en zijn van goede wil. Het ontbreekt hen aan handen. Juist dáár kunnen kerken een grote rol van betekenis spelen, via Present.

Ik geloof dat God graag ziet dat we ons inzetten voor het welzijn van de stad. Het vergt creativiteit voor een streekgemeente als de onze – veel leden wonen in omliggende dorpen – om dat vorm te geven. De kerk en de kerkdienst worden dan snel een fijne bubbel. Terwijl het geloof zoveel sprekender aan het licht komt, als je het laat zien in je daden. Bij de Alphacursus gaan de gastvrijheid en de verbinding aan de evangelie-woorden vooraf. Zo ook hier: Laat het maar zien. Dat maakt nieuwsgierig.

Anton Langeler

Lid van de Tehuisgemeente (NGK) in Groningen, stond met Jan Waanders ('Het Pand') aan de wieg van de actie 'Groningen Geeft Warmte'.

Gastcolumn

Nieuwe leden Raad van Toezicht

In de algemene ledenvergadering van 3 november zijn twee nieuwe leden van de Raad van Toezicht benoemd. **Christhe Vreugdenhil** (20) uit Gorinchem. Ze studeert Interdisciplinaire Sociale Wetenschappen in Utrecht en Theologie in Amsterdam, en ze volgt een minor Duurzame Ontwikkeling. Ze groeide op in een gezin dat door de GZB was uitgezonden naar Zuid-Soedan en Kenia.

Ook **Michele Atsma-da Silva** treedt toe tot de Raad van Toezicht. Ze is Braziliaanse en maakt deel uit van het leiderschapsteam van Cross-Culture Nieuwegein en van het kernteam van Intercultural Church Plants (ICP). Ze is getrouwd met Maarten Atsma; ze hebben twee kinderen, Luca (10) en Noah (8). In Brazilië deed ze elf jaar ervaring op in zendingswerk via de interculturele organisatie Youth With a Mission.

De twee nieuwe leden nemen de plaats in van de vertrekkende Nienke Freije (voice-lid, jongeren) en Nettie Toes-Groenendijk, (voice-lid, pioniersproject/missionaire gemeente).

Een uitgebreidere versie van de meeste artikelen in dit nummer van Tijding is te lezen op www.izb.nl. Overname met bronvermelding is toegestaan.

Tijding is een gratis kwartaaluitgave voor leden van de IZB, vereniging voor zending in Nederland. De IZB is actief binnen de Protestantse Kerk in Nederland en stimuleert, adviseert en ondersteunt gemeenten en gemeenteleden bij missionair werk. Meer info: www.izb.nl. Breestraat 59-61, 3811 BH Amersfoort. Tel. (033) 461 19 49. E-mail: info@izb.nl

Redactie

Afdeling Communicatie IZB.

Fotoverantwoording

Frank de Roo, pag. 1.

Koos van Noppen, pag. 2, 7, 11, 14, 17 en 18.

Wouter Muskee, pag. 3-6, 8.

Dineke van der Wouden, pag. 22-23.

Lidmaatschap IZB

Met uw lidmaatschap ondersteunt u de voortgang van het evangelie in ons land en blijft u betrokken bij actuele ontwikkelingen in missionair werk. De contributie bedraagt minimaal € 10 per jaar.

Uw steun

Steun de zending in Nederland door uw gebed en door uw gift. U kunt de IZB ook op laten nemen in uw testament. Graag willen we u helpen dat te regelen. U kunt hiervoor vrijblijvend een afspraak maken via tel. (033) 461 19 49 of via een mailtje naar info@izb.nl.

Bankgegevens: IBAN, NL 26 RABO 0302 2061 91

BIC: RABONL2U

Bij de voorplaat: Mariska van der Blom, missionair kinderwerker bij Geloven in Spangen, coördineert het ontbijtproject op 11 scholen in Rotterdam-Delfshaven. Dagelijks eten 1400 kinderen hun ontbijt op school en dat aantal groeit. Voor veel kinderen is het een uitkomst, omdat ze anders met een lege maag aan de schooldag zouden moeten beginnen. Een stevig ontbijt is goed voor de concentratie en de prestaties.